

ЩОДО ПИТАННЯ ДОПУСТИМОСТІ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Барба В. Є.

Проаналізовано проблемні питання, що стосуються визнання доказів недопустимими в кримінальному провадженні. Визначено, що питання стосовно визнання доказів недопустимими є однією з ключових проблем кримінального процесу, яка має як теоретичне, так і практичне значення. Досліджено питання допустимості доказів та визначено необхідність нормативного закріплення на підставі диференційованого підходу до наслідків порушень кримінально-процесуального закону під час збирання доказів шляхом поділу їх на істотні (безумовна недопустимість доказів) та не істотні (можливість відновлення допустимості доказів). Звернуто увагу на недосконалість нормативного закріплення основних концепцій визнання доказів недопустимими в Кримінальному процесуальному кодексі України, що потребує детального опрацювання.

Проаналізовано сутність концепції «плодів отруєного дерева» на основі судової практики Верховного Суду України та правових позицій Європейського суду з прав людини. Зокрема проаналізовано правила-винятки з концепції «плодів отруєного дерева»: «незалежного джерела», «неминучого виявлення», «очищення від бруду», «нешкідливої помилки» та «виключення добросовісності». Висвітлено проблему відсутності єдності у практиці застосування вказаних правил-винятків через невизначеність застосування у національному кримінальному процесі та запропоновано шляхи її вирішення. Зазначено, що їх застосування потребує всебічного дослідження з урахуванням обставин конкретного кримінального провадження, адже їх необґрунтоване застосування може призвести до порушення прав і свобод особи та до несправедливого судового розгляду в цілому.

Констатовано, що концепція, яка лежить в основі правил щодо допустимості доказів виходить з розуміння, що в центрі уваги при вирішенні питання про допустимість доказів, мають знаходитись права та свободи особи, а також виправданість їх обмеження державою, а критерієм віднесення доказів до «плодів отруєного дерева» є наявність достатніх підстав вважати, що відповідні відомості не були б отримані за відсутності інформації, одержаної незаконним шляхом.

Ключові слова: кримінальне провадження, доказування, доказ, допустимість доказів.

Barba V. Ye. Regarding the issue of admissibility of evidence in criminal proceedings

Problematic issues related to recognition of evidence as inadmissible in criminal proceedings are analyzed. It was determined that the issue of recognizing evidence as inadmissible is one of the key problems of the criminal process, which has both theoretical and practical significance. The issue of admissibility of evidence was investigated and the need for regulatory consolidation was determined based on a differentiated approach to the consequences of violations of the criminal procedural law during the collection of evidence by dividing it into essential (unconditional inadmissibility of evidence) and non-essential (possibility of restoring admissibility of evidence). Attention was drawn to the imperfection of the normative consolidation of the main concepts of recognizing evidence as inadmissible in the Criminal Procedure Code of Ukraine, which requires detailed elaboration.

The essence of the concept of "fruits of a poisoned tree" is analyzed based on the judicial practice of the Supreme Court of Ukraine and the legal positions of the European Court of Human Rights. In particular, the rules-exceptions to the concept of "fruit of the poisoned tree" were analyzed: "independent source", "inevitable detection", "cleansing from dirt", "harmless mistake" and "exclusion of integrity". The problem of the lack of unity in the practice of applying the specified rules-exceptions due to the uncertainty of their application in the national criminal process is highlighted, and ways of solving it are proposed. It is noted that their application requires a comprehensive study taking into account the circumstances of a specific criminal proceeding, because their unjustified application can lead to a violation of the rights and freedoms of a person and to an unfair trial in general.

It was established that the concept underlying the rules regarding the admissibility of evidence is based on the understanding that the focus of attention when deciding the issue of admissibility of evidence should be the rights and freedoms of the individual, as well as the justification of their restriction by the state, and the criterion for classifying the evidence as "fruits of the poisoned trees" there are sufficient grounds to

believe that the relevant information would not have been obtained in the absence of information obtained illegally.

Key words: *criminal proceedings, proof, evidence, admissibility of evidence.*

Постановка проблеми. Допустимість доказів у кримінальному провадженні є важливою гарантією забезпечення прав і свобод людини і громадянина та ухвалення законного, обґрунтованого і справедливого рішення. Не зважаючи на значну кількість наукових досліджень, теоретичні положення доказів і доказування, та зокрема допустимості доказів, залишаються до кінця не розкритими. Наразі у визначенні допустимості доказів існує ряд дискусійних питань, які потребують свого вирішення з урахуванням практики застосування кримінального процесуального законодавства. Серед них визначення таких понять, як належний суб'єкт доказування, сутність концепції «плодів отруєного дерева», невизначеність практичних аспектів її застосування у національному кримінальному провадженні, а також проблемні питання правової регламентації концепції допустимості доказів. Все це потребує ґрунтовних наукових досліджень та розробки на цій основі напрямів ефективної функціональної правозастосовної практики.

Стан дослідження. Питання допустимості доказів у кримінальному провадженні завжди привертало значну наукову увагу та досліджувалися у роботах таких вчених, як О.В. Бабаєв, І.Л. Беспалько, В.В. Вапнярчук, Т.В. Ворфоломеєва, Ю. М. Грошевий, Т. М. Добровольська, О.М. Дроздов, О.В. Дроздова, О.В. Капліна, Л.М. Лобойко, В.З. Лукашевич, В.Т. Нор, В.М. Савицький, М.М. Стоянов, О.М. Толочко, В.В. Тютюнник, О.Г. Шило, М.Є. Шумило тощо. Водночас, проблематика допустимості у сучасній практиці застосування кримінального процесуального законодавства все ще залишається дискусійною, що у свою чергу створює перспективу подальших наукових розробок у цьому напрямі з метою забезпечення охорони прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження в Україні і можливості уникнути помилок під час кримінальної процесуальної діяльності.

Метою статті є дослідження проблемних питань допустимості доказів у кримінальному провадженні з урахуванням судової практики.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ч. 3 ст. 62 Конституції України всі сумніви щодо доведеності вини особи, які не можуть бути усунені в порядку, встановленому КПК, тлумачаться на користь цієї особи [1]. Надаючи офіційне тлума-

чення положення ч. 3 ст. 62 Конституції України, Конституційний Суд України виходить з того, що обвинувачення особи у вчиненні злочину не може ґрунтуватися на доказах, одержаних унаслідок порушення або обмеження її конституційних прав і свобод, крім випадків, у яких Основний Закон України допускає такі обмеження [2]. У ч. 2 ст. 87 КПК України визначено, що суд зобов'язаний визнати істотними порушеннями прав людини і основоположних свобод, зокрема, такі діяння: 1) вчинення процесуальних дій, які потребують попереднього дозволу суду, без такого дозволу або з порушенням його суттєвих умов; 2) отримання доказів унаслідок катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність особи, поводження чи погрози застосування такого поводження; 3) порушення права особи на захист; 4) отримання показань чи пояснень від особи, яка не була повідомлена про своє право відмовитися від давання показань та не відповідати на запитання, або їхнє отримання з порушенням цього права; 5) порушення права на перехресний допит [3].

Недопустимими є також докази, що були отримані: 1) з показань свідка, який надалі був визнаний підозрюваним чи обвинуваченим у цьому кримінальному провадженні; 2) після початку кримінального провадження шляхом реалізації органами досудового розслідування чи прокуратури своїх повноважень, не передбачених КПК, для забезпечення досудового розслідування кримінальних правопорушень; 3) під час виконання ухвали про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи у зв'язку з недопущенням адвоката до цієї слідчої (розшукової) дії. Факт недопущення до участі в обшуку адвокат зобов'язаний довести в суді під час судового провадження; 4) під час виконання ухвали про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи, якщо така ухвала винесена слідчим суддею без проведення повної технічної фіксації засідання [3].

Питання щодо визнання доказів недопустимими є однією з ключових проблем кримінального процесу, яка має і теоретичне, і практичне значення. У ч. 1 ст. 87 КПК України визначено, що недопустимими є докази, отримані внаслідок істотного порушення прав та свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також будь-які інші докази, здобуті завдяки інформації, отриманій внаслідок істотного порушення прав та свобод людини [3]. Твердження «обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, отриманих незаконним

шляхом» є принциповим та виступає, на думку М. Стоянова, ще одним аргументом на користь можливості застосування «асиметрії правил допустимості» [4, с. 2]. При цьому, необхідно погодитись з думкою науковців, які обґрунтовують свої погляди щодо доцільності нормативного закріплення на підставі диференційованого підходу до наслідків порушень кримінально-процесуального закону під час збирання доказів шляхом поділу їх на істотні (безумовна недопустимість доказів) та не істотні (можливість відновлення допустимості доказів) [5, с. 208-209; 6, с. 125-126]

Зокрема Верховний Суд України підкреслює потребу ідентифікації ланцюга пов'язаних доказів, зокрема, виокремлення похідних доказів. Зокрема, у Постанові ВП ВС від 09 вересня 2020 року Суд наголошує, що критерієм віднесення доказів до «плодів отруєного дерева» є наявність достатніх підстав вважати, що відповідні відомості не були б отримані за відсутності інформації, одержаної незаконним шляхом. У п.п. 97-102 вказаного рішення Суду зазначається, що критерієм з'ясування питання про наявність чи відсутності підстав вважати результати ексгумацій та експертиз трупів «плодами отруєного дерева» є можливість або неможливість прийняття правоохоронними органами відповідних процесуальних рішень за відсутності доказів, одержаних унаслідок порушення конвенційних прав заявника. Однак ініціювання органами досудового розслідування ексгумацій трупів і відповідних експертних досліджень не було результатом лише зізнань підозрюваного, отриманих у супереч вимогам Конвенції. Призначення ексгумацій та експертиз трупів зумовлювалося відомостями, що містилися не лише в явках з повинною засудженого, а насамперед у його показаннях як підозрюваного, що були значно докладнішими, в тому числі, в частині опису способу заподіяння загиблим тілесних ушкоджень, та були надані в присутності захисника. Додаткові судово-медичні експертизи орган досудового розслідування призначив на підставі показань підозрюваного, отриманих у ході відтворення обстановки і обставин події, що також проводився за участю захисника. З огляду на викладене, факти й обставини справи не свідчать про те, що без зізнання в умисних убивствах виключалася реальна можливість з'ясування органами досудового розслідування причин їх смерті шляхом призначення ексгумацій та судово-медичних експертиз трупів. Тому, на переконання Великої Палати, відсутні підстави вважати результати інших процесуальних дій «плодами отруєного дерева», а використання їх у вирокі як допустимих

доказів не суперечить нормам міжнародного права й національного законодавства [7].

У справі № 13-97зв019 від 29 квітня 2020 року ККС ВС констатував стосовно визнання доказу недопустимим, що застосування доктрини «плодів отруєного дерева» вимагає здійснення логічних операцій щодо встановлення джерела походження інформації, завдяки якій було здобуто кожен доказ, яким обґрунтовується судове рішення. Відділяючи докази, здобуті завдяки інформації, отриманій внаслідок істотних порушень прав і свобод людини, встановлених рішенням ЄСПЛ, від доказів, отриманих з джерел не пов'язаних ані прямо, ані опосередковано із такою інформацією, суд з повноваженнями касаційної інстанції здійснює перевірку правильності правової оцінки обставин та допустимості кожного окремого доказу. Зазначені логічні операції не потребують здійснення дослідження доказів та не обумовлюють необхідність здійснення переоцінки достовірності доказів, які все ж були визначені як такі, що можуть бути покладені в основу судового рішення і використані на підтвердження доведеної вини заявника у інкримінованих йому кримінальних правопорушеннях [8].

Також у Постанові ККС ВС від 30 травня 2019 року, справа № 164/1457/16-к вказується, що відповідно доктрини «плодів отруєного дерева» недопустимими є докази, здобуті завдяки інформації, отриманій внаслідок суттєвого порушення прав та свобод людини. Ця доктрина передбачає заборону використання даних, отриманих на підставі або з використанням доказів визнаних недопустимими. Тобто слід надавати оцінку допустимості всього ланцюжка доказів, що базуються один за іншим, а не кожного окремого доказу автономно. Європейський Суд з прав людини неодноразово наголошував, що при недопустимості одного доказу в єдиному ланцюжку, суд повинен в подібному випадку вирішити питання про справедливість судового розгляду в цілому [9]. При цьому для визнання недопустимим кожний доказ має бути оцінений судом як автономно, так і в сукупності з іншими доказами, а в рішенні суду наведено належне обґрунтування та мотиви, які би вказували на підставу визнання цього доказу недопустимим. Стосовно ж визнання доказу недопустимим за правилом «плодів отруєного дерева», то у рішенні суду має бути чітко доведено похідний характер інформації, яка стала фактичною підставою для проведення відповідної слідчої (розшукової) дії, від дій, якими були істотно порушені права та свободи людини [10].

Загалом, доктрина «плодів отруєного дерева» підпорядковується чотирьом основним виняткам:

«неминуче виявлення», «очищення від бруду», «незалежне джерело», «нешкідлива помилка» [11]. Зокрема у рішенні ЄСПЛ у справі «Светіна проти Словенії» Суд застосувавши доктрину «неминучого виявлення», визнав, що якщо обвинувачення можна встановити за переважаючими доказами, що інформація в кінцевому рахунку або неминуче була б виявлена законними засобами, то для обґрунтування утримання від їх визнання допустимими існує так мало причин, що докази повинні бути прийняті. Іншими словами незаконний спосіб отримання доказів не суперечить вимозі справедливого судового розгляду. Зокрема у Рішенні Суд зазначає, що сутність скарги заявника полягає в незгоді із правовою оцінкою національних судів щодо допустимості доказів, яка в основному ґрунтується на думці, що докази, отримані при незаконній перевірці або обшуку, але які були б неминуче виявлені навіть за відсутності такої перевірки, або у проведенні відповідної перевірки на законних підставах, можуть бути допущені до кримінальної справи. ЄСПЛ зазначив, що ця незгода стосується питання тлумачення національного законодавства, що в основному має вирішуватися національними судами. Таким чином, Суд не робить ніякого висновку щодо відповідності «доктрини неминучого виявлення» вимогам Конвенції. Суд також зазначає, що, хоча і можливо, що дані, отримані незаконним чином із мобільного телефону заявника, відігравали певну роль на початковому етапі розгляду, що призвів до затримання заявника, вони не використовувалися як докази під час судового розгляду. А засудження заявника ґрунтувалося на ряді інших інкримінуючих доказах, не пов'язаних із незаконно отриманими даними [12]. В свою чергу, суддя Пінто де Альбукерке висловив незгоду з доктриною «неминучого виявлення», на яку посилаються національні суди. Зокрема в окремій думці він зазначив, що доктрина суперечить Конвенції. Якщо звинувачення може встановити за переважаючими доказами, що інформація в кінцевому рахунку або неминуче була б виявлена законними засобами... тоді для обґрунтування утримання від їх визнання допустимими існує так мало причин, що докази повинні бути прийняті. Все, що менше цього, суперечить логіці, досвіду і здоровому глузду [13].

Доктрина неминучого виявлення простежується також у Постанові ККС ВС від 26 вересня 2022 року, де Суд зазначає, що якщо відповідний доказ із неминучістю був би отриманий незалежно від такого порушення прав підозрюваного, такий доказ може бути визнаний допустимим (доктрина «неминучого виявлення» є одним із виключень з доктрини «плодів отруйного дерева»). Отже, для

вирішення питання про допустимість чи недопустимість в цілому протоколу огляду місця події та речових доказів, виявлених під час цього огляду, суд апеляційної інстанції повинен з урахуванням специфічних обставин цього кримінального провадження з'ясувати чи існують об'єктивні підстави вважати, що місце знаходження трупа було б із неминучістю виявлено незалежно від показань ОСОБА_1 [14].

Правило «очищення від бруду» закріплює, що особа може визнаватися винною, тільки якщо після надання підтверджуючих та більш деталізованих свідчень щодо обставин та обстановки скоєння інші докази винуватості заявника свідчать про застосування процесуальних компенсаторних механізмів, які «очищують від бруду» порушення права заявника на захист у цій справі і дають підстави для повноцінного використання всієї сукупності отриманих доказів, за винятком первинних доказів, отриманих із порушенням. Якщо ж помилка, допущена під час отримання доказів, не може зашкодити справедливому розгляду, то актуальним у цьому випадку буде правило «нешкідливої помилки» [15]. «Очищення від бруду» як виняток з доктрини «плодів отруйного дерева» використовується наприклад, у Постанові ВС від 09.09.2020 р. у справі № 1-27/10, в якій зазначено, що характер та результати слідчих дій за участю заявника та його захисника, під час яких були надані підтверджуючі та більш деталізовані свідчення щодо обставин та обстановки скоєння інкримінованих особі злочинів, інші докази винуватості заявника свідчать про застосування процесуальних компенсаторних механізмів, які «очищують від бруду» порушення права заявника на захист у цій справі і дають підстави для повноцінного використання всієї сукупності отриманих доказів за винятком свідчень, наданих у явках з повинною [7].

Правило «незалежне джерело» визначає, що докази, отримані незаконним способом, стають недоторканими і недоступними. Проте якщо інформація про докази отримана з незалежного джерела, вони можуть бути доведені також, як і будь-які інші. Практика Великої Палати також підтверджує можливість використання доказів з так званого незалежного джерела. Зокрема у п 38 постанови від 13 листопада 2019 року ВСУ зазначає, що відповідно до сформованої практикою ЄСПЛ доктрини «плодів отруєного дерева» (fruit of the poisonous tree), якщо джерело доказів є недопустимим, всі інші дані, одержані з його допомогою, будуть теж недопустимим. Зазначена доктрина передбачає оцінку не лише кожного

засобу доказування автономно, а і всього ланцюга безпосередньо пов'язаних між собою доказів, з яких одні випливають з інших та є похідними від них. Критерієм віднесення доказів до «плодів отруєного дерева» є наявність достатніх підстав вважати, що відповідні відомості не були б отримані за відсутності інформації, одержаної незаконним шляхом [16]. Що призводить до висновків про необхідність виключення доказів, отриманих із порушенням конвенційних прав заявників, але з посиланням у судових рішеннях на інші докази вчинення кримінального правопорушення. Проте, характеризуючи концепцію «асиметрії допустимості доказів», термінологічно не правильно звертати увагу виключно на порушення, допущені під час збирання доказів лише стороною обвинувачення. Тим більше, що змішувати сумніви в доведеності вини, які тлумачаться на користь обвинуваченого (захисту), та факти порушення закону не можна [6, с. 118].

Щодо належного суб'єкта доказування, як умови допустимості доказів заслуговує на увагу Ухвала Верховного Суду Першої судової палати Касаційного кримінального суду від 14 грудня 2021 року, в якій сторона захисту просила визнати не допустимим доказом висновок судово-медичної експертизи трупа потерпілого, внаслідок того, що її проведено на підставі постанови, винесеної слідчим, який не входив до складу слідчої групи. У п 18. Рішення Суд зазначив, що увага суду при визначенні недопустимості зосереджується на визначенні впливу процесуального порушення на забезпечення тих чи інших прав і свобод, тобто визначенні того, наскільки допущене порушення зруйнувало або принаймні звузило ці права і свободи та/або можливість ефективно користуватися ними порівняно із ситуацією, якщо б це порушення не було допущене. Водночас порушення тих чи інших численних формальностей, які регулюють порядок організації та проведення кримінального розслідування чи окремих процесуальних дій і жодним чином не зачіпають права і свободи особи, мають оцінюватися виходячи з балансу конкуруючих інтересів: потреби суспільства у розкритті злочину і покаранні злочинця та важливості тих формальностей для забезпечення справедливості розгляду справи в цілому.

Колегія суддів не може погодитися з тим, що прізвище слідчого, який призначив експертизу, може якимось чином позначитися на якості чи повноті експертного дослідження. Доказове значення і переконливість висновку експерта визначається правильністю використання методів дослідження

відповідних фактів та обґрунтованістю висновків положеннями тієї галузі знань, у яких проводиться експертиза. Також колегія суддів не вважає, що права сторони захисту були якось звужені самим фактом, що експертиза була призначена слідчим, що не входив до складу групи, якій доручено розслідування і ця сторона жодним чином не обґрунтувала, у якому аспекті можливості ефективного захисту були б ширшими при умові, що експертиза була б призначена слідчим, що входив до слідчої групи. Колегія вважає, що з виключної правової проблеми у цьому провадженні необхідно сформулювати такий висновок: призначення експертизи слідчим, що не входить до складу групи слідчих, яким доручене розслідування, є порушенням кримінального процесуального закону. При вирішенні питання про допустимість висновку експерта, отриманого внаслідок такого порушення, суд має взяти до уваги доводи сторін, яким чином це порушення позначилося на забезпеченні прав і свобод сторони захисту чи інших учасників судового процесу, передбачених правовими положеннями, згаданими в частині 1 статті 87 КПК, і у разі встановлення зв'язку між цим порушенням і порушенням відповідних прав і свобод визначити та навести в рішенні відповідні мотиви, чому він вважає чи не вважає такі наслідки для прав і свобод особи істотними [17].

Отже, проблемні питання правової регламентації концепції допустимості доказів та невідзначеність практичних аспектів її застосування у національному кримінальному провадженні, і зокрема концепції «плодів отруєного дерева», на думку О. Г. Шило, О. В. Бабаєвої, М. О. Меркулова викликають багато питань стосовно відповідності її Конвенційним гарантіям та здатності зберегти за допомогою її застосування реалізацію права на справедливий суд. Тим більше уявляю виглядає можливість її використання в практиці національних судів, з огляду на істотні новації КПК України в частині нормативного регулювання інституту допустимості доказів [18]. Розглядувана концепція не є абсолютною та має певні правила-винятки: «незалежного джерела», «неминучого виявлення», «очищення від бруду», «нешкідливої помилки» та «виключення доброчесності» і їх застосування потребує ретельного дослідження з врахуванням обставин конкретної справи, оскільки їх необґрунтоване застосування може призвести до порушення прав і свобод особи у процесі кримінального провадження та до несправедливого судового розгляду в цілому [19].

Висновки. Таким чином, на підставі проведе-

ного дослідження можна дійти висновку, що концепція, яка лежить в основі правил щодо допустимості доказів виходить з розуміння, що в центрі уваги при вирішенні питання про допустимість доказів, мають знаходитись права та свободи особи, а також виправданість їх обмеження державою. За такого підходу виключення доказів, які можуть мати відношення до важливих фактів кримінального провадження, є останнім заходом, який має застосовуватися у разі, якщо іншими засобами неможливо усунути фактори, які перешкоджають забезпеченню виконання завдань кримінального судочинства. Відповідно, питання правової регламентації практичного застосування концепцій допустимості доказів є важливим чинником підвищення ефективності кримінального провадження, виконання його завдань, а отже, потребує подальшого аналізу та вдосконалення.

Література

1. Конституція України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Служби безпеки України щодо офіційного тлумачення положення частини 3 статті 62 Конституції України від 20.10.2011 р. № 12-рп/2011 (№ 1-31/2011) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-11>
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651a-17>
4. Стоянов М. Концепції допустимості доказів: проблеми теорії, нормативної регламентації та правозастосовчої практики. Часопис Академії адвокатури України. 2009. № 4. С. 1-10.
5. Ільченко О. О. Проблеми застосування доказів, отриманих з порушенням процесуальної форми. Вісник Запорізького юридичного інституту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2009. № 1. С. 202-209.
6. Стоянов М. М. Властивості доказів у кримінальному процесі України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2010. 246 с
7. Постанова ВП ВС від 09 вересня 2020 року. Провадження №13-22 з во 20 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91572019>
8. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 29 квітня 2020 року. Провадження № 13-97з во 19. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/89180571>
9. Постанова ККС ВС від 30 травня 2019 року у провадженні № 51-8008 км18 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82261840>
10. Постанова ККС ВС від 03 серпня 2022 року у провадженні № 51-1535 км 20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105637181>
11. Гирман Д. О., Журавель Д. В., Ісакова І. В. Сутність доктрини «плодів отруєного дерева» крізь призму її застосування в рішеннях європейського суду з прав людини та національних судових органів. Європейські перспективи № 2, 2021. С. 150-157. URL: https://ep.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/2021/05/150-_Isakova.pdf
12. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Светіна проти Словенії» від 22 травня 2018 р. (Заява №38059/13) URL: <https://www.echr.com.ua/wpcontent/uploads/2018/07/CASE-OF-SVETINA-V-SLOVENIA.pdf> [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-183124"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{)
13. Окрема думка судді Пінто де Альбукерке - доктрина суперечить Конвенції. URL: <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2018/07/CASE-OF-SVETINA-V-SLOVENIA.pdf>
14. Постанова ККС ВС від 26 вересня 2022 року у провадженні № 51-6562 км18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106598651>
15. Герус Н. В., Карпюк І. С., Кузьменко О. В. Доктрина «плодів отруєного дерева» у кримінальній процесуальній діяльності. Juris Europensis Scientia. 2020 р. Вип. №4. С. 171-175. URL: http://jes.nuoua.od.ua/archive/4_2020/36.pdf
16. Постанова Великої Палати від 13 листопада 2019 року у провадженні №1336з во 19. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/85869105>
17. Ухвала Верховного Суду Першої судової палати Касаційного кримінального суду 14 грудня 2021 року провадження № 51-3003 км18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102551354>
18. Шило О.Г., Бабаєва О.В., Меркулов М.О. Доктрина неминучого виявлення в рішенні Європейського суду з прав людини у справі «Светіна проти Словенії»: генеза та практика застосування. Питання боротьби зі злочинністю. 2019. Вип. 38. С. 58-74.
19. Юхименко К.А., Тітко І.А. Винятки з концепції «плодів отруєного дерева»: застосування у судовій практиці. Аналітично-порівняльне правознавство. № 4. 2022. С.377-384. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/267864/263651>

Барба В. Є.,
доктор філософії,
доцент кафедри адміністративної
діяльності поліції
Одеського державного університету
внутрішніх справ